

Ἰησοῦς Χριστός, «προσδοκία Ἐθνῶν» (Γεν. 49,10)

Πρεσβυτέρα Βαρβάρα Μεταλληνοῦ

Ἡ γέννηση τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ πιό εὐγλωττη ἀπόδειξη τῆς θεϊκῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Ἄνθρωπο. Ἡ ἀγάπη αὐτῆ τοῦ Θεοῦ δὲν συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο μόνο στὴν παραδεισιακὴ του κατάσταση, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώση καὶ ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸν Θεό, Πατέρα καὶ Δημιουργό. Ἡ πρωτόγνωρη αὐτῆ ἀγάπη, πού ἀγκαλιάζει ὅλα τὰ πλάσματα καὶ αὐτὸν τὸν ἐπαναστάτη καὶ ἀρνητὴ τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ ἄνθρωπο, προσφέρεται ἀπὸ τὸν Θεό καὶ μετὰ τὴν «παρακοή» καὶ τὴν λεγόμενὴ «τιμωρία» τῶν πρωτοπλάστων, ὡς μιὰ ὑπόσχεση γεμάτη παρηγοριά καὶ ἐλπίδα πρὸς τὸ ἀπελπισμένο καὶ γεμάτο ἐνοχί πρωτόπλαστο ζευγάρι: «Ἐχθρα θὰ βάλω ἀνάμεσα σ' ἐσένα καὶ στὴ γυναίκα, κι ἀνάμεσα στὸ σπέρμα σου καὶ στὸ σπέρμα τῆς. ... Ἐκεῖνος θὰ σοῦ φιλητεῖ τὸ κεφάλι καὶ ἐσὶ. θὰ τοῖι πληνώσεις τὴν πτέρνα» (Γεν. 3,15). Δηλαδή ἀπὸ ἀπόγονο τῆς Εὐας θὰ γεννηθεῖ Ἐκεῖνος πού θὰ καταλύσει τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου χαρίζοντας τὴν λύτρωση στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ὑπόσχεση αὐτῆ, τὸ γνωστὸ «**πρωτευαγγέλιο**», ἀποτελεῖ τίς πρῶτες χαρμόσυνες καμπάνες τῶν Χριστουγέννων, πού προμνηοῦσαν τὴν γέννηση τοῦ Λυτρωτῆ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ θεόπνευστος Ἰακώβ θὰ διακηρύξει ὅτι «**Αὐτὸν θὰ ἀναμένουν ὅλα τὰ ἔθνη**» (Γεν. 49,10), ὅπως καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ὅτι «**στό ὄνομά Του θὰ ἐλπίζουν οἱ λαοί**» (Ἠσ. 42,4). Ἔτσι παρὰ τὴν ἠθικὴ, κοινωνικὴ, θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ κατάπτωσή της ἡ ἀνθρωπότητα, διατηρώντας στὰ βάθη τῆς ἱστορικῆς της μνήμης τὴν θεϊκὴ ὑπόσχεση γιὰ λύτρωση καὶ λυτρωτὴ ἐλπίζει καὶ περιμένει...

Πρὸς Αὐτὸ, «τὸ σπέρμα τῆς γυναίκας», τῆς ἀπογόνου τῆς Εὐας, θὰ στρέφονταν μὲ ἀγωνία τὰ μυστικὰ βλέμματα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, γεγονός πού ἀποδεικνύεται εὐγλωττα ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως ὅλων τῶν ἀρχαίων λαῶν. Αὐτὴ τὴν προσδοκία τοῦ Λυτρωτῆ βίωναν ἔντονα οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης. Κινέζοι καὶ Βαβυλώνιοι, Ἰνδοὶ καὶ Πέρσες, Ρωμαῖοι καὶ Ἕλληνες περίμεναν τὸν Οὐρανάνθρωπο = Θεάνθρωπο, τὸν Ποιμένα καὶ Ἄρχοντα γιὰ νὰ ζήσουν τὴ νέα ἐποχὴ, ἐποχὴ τῆς παγκόσμιας τάξης.

Ὁ ἐβραϊκὸς λαός, ζοῦσε ἐπὶ αἰῶνες μὲ τὴν ὀλοζώντανη αὐτὴ προσδοκία καὶ χάρασσε καθαρότερη τὴν **προϊστορία** τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη τονίζει καὶ προσδιορίζει τὸν τρόπο, τὸν χρόνο καὶ τὸν τόπο ἀκόμη τῆς γέννησης τοῦ Μεσσία. Ἰδιαίτερα οἱ Προφῆτες τοῦ Ἰσραήλ, στὰ πύρινα κηρύγματα τους γιὰ κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων, ἀφήνουν νὰ φανεῖ ἡ προσδοκία τους γιὰ τὸν ἐρχομὸ Ἐκείνου, ποὺ θὰ ἔκανε πραγματικότητα τὸ κήρυγμά τους, φέρνοντας τὴν ἀληθινὴ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη στὸν κόσμο. Ὀλοκλήρη μάλιστα ἡ ζωὴ τοῦ Μεσσία-Λυτρωτῆ, μέχρι καὶ τίς λεπτομέρειες περιγράφεται ἀπὸ τοὺς Προφῆτες καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα, τόσο συγκεκριμένα καὶ ἔντονα, ὥστε δίκαια νὰ χαρακτηρίζεται ὡς **«πέμπτος εὐαγγελιστὴς»**.

Ἐξ ἴσου ἔντονα ὁμως ζοῦσαν τὴν προσδοκία τοῦ Λυτρωτῆ καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχαῖοι λαοὶ καὶ περίμεναν... Περίμεναν ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅ,τι δὲν κατάφεραν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐπιτύχουν, δηλ. χρησιμοποιώντας σωστὰ τὴν ἐλευθερία τους νὰ αὐξήσουν τὰ θεϊκὰ χαρίσματά τους καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», τὴν σωτηρία, τὴν λύτρωση! Λύτρωση ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ. Ἐπιστροφή στὴν χαμένη παραδείσια κατάσταση τῆς εἰρήνης, δικαιοσύνης, ἀγάπης, μέσα ἀπὸ τὴν δυνατότητα κάθε ἀνθρώπου νὰ ἐπιτύχει ἐν Χριστῷ τὴν ἔνωση μὲ τὸν Θεὸ, τὴν θέωσή του, ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἱερές καὶ μυθολογικὲς παραδόσεις ὅλων τῶν ἀρχαίων λαῶν εἶχαν διαδώσει τὴν πίστη σὲ ἐρχόμενο Σωτήρα, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπανεφέρε τὸν χρυσὸ αἰῶνα στὴν γῆ καὶ θὰ ἔσωζε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ «Κακό». Ἔτσι στὴν **Kiva** ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν βασιλέων Schun καὶ Wen φερόταν ἡ παράδοση, ὅτι θὰ ἐρχόντουσαν ἱερά πτηνά καὶ ἱερές χελῶνες μὲ μυστικὰ σημάδια στοὺς κελυφούς τους... Αὐτὰ θὰ ἦταν τὰ σημάδια, ὅτι θὰ ἐρχόταν **«ἕνας Ἅγιος**, ὁ ὁποῖος θὰ κυβερνοῦσε τὸν κόσμον μὲ χεῖρι γεμάτο δύναμη».

Στοὺς Κινέζους ἡ θεανθρώπινη προσδοκία πιὸ συγκεκριμένη προβάλλει ἀπὸ τὸν 6^ο αἰῶνα π.Χ., ὡς προσδοκία «τοῦ Ἁγίου» ἀπὸ τὴν Δύση. Ὁ **Κομφούκιος** π.χ. διδάσκει: «Ἐάν ἐρχόταν ἕνας θεόπεμπτος βασιλέας θὰ πετυχαίνονταν σὲ μιά γενεὰ ἡ ἐπιστροφή τῶν ἀνθρώπων στοὺς Ἀγαθούς». Ὁ Κομφούκιος, μάλιστα, νοσταλγεῖ ἔντονα τὸν ἐρχομὸ του, γι' αὐτὸ καὶ πεθαίνει μὲ τὸ παράπονο, **ὅτι δὲν ἀξιώθηκε νὰ δεῖ τὸν λυτρωτῆ, κάτι ποὺ εὐλογήθηκε νὰ ἐπιτύχει ὁ γέρο Συμεὼν στὰ Ἱεροσόλυμα**. Ἐγράφε χαρακτηριστικὰ ὁ Κομφούκιος: **«Δὲν μοῦ δόθηκε ἡ**

ίκανοποίηση νά δῶ ἕναν θεάνθρωπο, τό γνώρισμα τοῦ ὁποίου θά ἦταν, ὅτι, ἤδη πρὶν τὴν γέννησή του, θά κατεῖχε τὴν ὕψιστη, τὴν σώζουσα, τὴν λυτρώνουσα γνώση καὶ θά ἔσωζε ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, θά ἦταν ἀληθινός θεάνθρωπος».

Σύμφωνα μέ ἄλλες παραδόσεις τῆς Κινεζικῆς Γραμματείας «αὐτός ὁ Ἅγιος ὑπῆρχε πρὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Εἶναι ὁ ποιητής, δημιουργός καὶ αἴτιος τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς καὶ ὅλων ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτά καὶ ὁ συντηρητής τῶν πάντων... Ὁ προσδοκώμενος Ἅγιος εἶναι ἔνωμένος μέ τόν Οὐρανό (= Ὑψιστο Θεό), γι' αὐτό ὀνομάζεται «Οὐρανάνθρωπος» (= Θεάνθρωπος) ἢ «ἀνθρωπου-ρανός» (= ἀνθρωπόθεος)... Θά ἐμφανιστεῖ στόν κόσμο, ὅταν ὁ κόσμος θά εἶναι καλυμμένος ἀπό τό πιό πυκνό σκοτάδι τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, ὅταν ἡ ἀρετή θά ἔχει ξεχαστεῖ, ἡ δέ κακία θά κυριαρχεῖ στούς ἀνθρώπους ... **Αὐτός θά εἶναι στόν κόσμο καὶ ὁμως ὁ κόσμος δέν θά τόν ἀναγνωρίσει, θά πληγωθεῖ, θά μαστιγωθεῖ, ἀντ' αὐτοῦ θά ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι οἱ κακοποιοί ..., ἀλλά, παρ' ὅλα αὐτά, τίποτα δέν θά ξεφύγει ἀπό τὴν τάξη Του...** Ἐκεῖνος πού πρόκειται νά ἀναλάβει τόν ρύπον τοῦ κόσμου θά εἶναι **Κύριος καὶ ἀρχιθύτης**».

Στὴν Ἰνδία. Οἱ Ἰνδοὶ νοσταλγοῦν, ἀφ' ὅτου ἐμφανίστηκαν στὴν ὑδρόγειο, λύτρωση ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, ἀλλά δέν τὴν βρίσκουν. «Ἐξ αὐτοῦ ἡ νοσταλγία πρὸς ἕνα λυτρωτή, ἡ προσδοκία τῆς ἐπικείμενης ἐλεύσεώς του ὡς σωτήρα ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε ὅσες φορές προσέφεραν αἱματηρὴ θυσία, συνηθέστατα πρόβατο, ἐκραύγαζαν: **«πότε θά γεννηθεῖ ὁ «Λυτρωτής»;**».

Στόν **Βεδισμό**, ὁ Ἀγνί, ὁ θεός τῆς φωτιάς καὶ τοῦ ἡλίου, ὡς «φῶς τοῦ κόσμου» ἀναμένεται νά ἐνανθρωπήσει ἐκ παρθένου, ἀποστελλόμενος ἀπὸ τόν οὐράνιο πατέρα ὡς μεσίτης μεταξύ Θεοῦ καὶ κόσμου.

Κατὰ τὰ πηγαῖα κείμενα τοῦ Ἰνδικοῦ Βουδισμού, ἤδη ὁ Gotama, ὁ ἱστορικός Βούδας, ἀπέκρουσε ἐπανελημμένως τοὺς ἰσχυρισμούς τῶν ὀπαδῶν του, ὅτι ἡ διδασκαλία του εἶναι ἀνυπερβλήτη καὶ ὅτι συνεπῶς δέν πρόκειται νά ὑπάρξει στό μέλλον ἀνώτερη διδασκαλία ἀπὸ τὴν δική του. Ὁ Σιντάρτα Γκαουτάμα ὁμως προεῖπε: «Μετά ἀπὸ 500 χρόνια θά χρεωκοπήσει ἡ διδασκαλία μου» (**560-480 π.Χ, ἔδρασε τὸν 6' π.Χ. αἰώνα**). Ὁ ἴδιος ὁ Βούδας φέρεται στὰ κείμενα τοῦ Μαχαγιάνα Βουδισμού νά ἀναμένει τόν εἰρηνικό ἡγεμόνα, τόν Metteya ἢ Maitreya. Ὅσοι δεχθοῦν τόν λόγο του, ὑποστηρίζει, καὶ ζοῦν μέ ἐγκράτεια θά ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τίς

ἀμαρτίες. Γι' αυτό φέρεται νά προτρέπει τούς μαθητές του, λέγοντας: «**Άσκειτε παρθενία, σκορπίζετε δῶρα..., τηρεῖτε τις νηστεῖες, στοχάζεσθε τούς συνανθρώπους με συμπάθεια, νά εἶστε ζηλωτές καλῶν ἔργων. Μόνον ὅσοι ζοῦν με τόση εὐλάβεια καί φιλανθρωπία καί διαβάζουν τά ἱερά κείμενα καί ἀποξενώνονται ἀπό τά ὑλικά ἀγαθά τους καί ὅσοι θά ἀποδεχθoύν τήν διδασκαλία τοῦ Metteya θά δοῦν τόν Λυτρωτή.**

Στούς Ἴρανοῦς, ἀναμένεται ὁ Σωτήρας Saoshyant. Ὄταν θά ἐρχόταν τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, θά γεννιόταν ἀπό παρθένα. **Τήν γέννησή του θά ἀνάγγελλε ἡ ἐμφάνιση ἀστέρα,** ὁ ὁποῖος διακρινόμενος ἀπό τούς ὑπόλοιπους, θά ἦταν «ὁ ἀστέρας του». (πρβλ. ἀστέρι τῶν μάγων ἐξ ἀνατολῶν). Ἡ ἐποχή τοῦ λύκου θά τερματισθεῖ καί θά ἀρχίσει ἡ ἐποχή τοῦ **ἀρνίου.** Στίς ἱερές παραδόσεις τῶν Ἰρανῶν προβάλλει ἔντονη ἡ νοσταλγία λυτρωτοῦ καί τῆς νέας τάξης, πού ἐκεῖνος θά πραγματοποιήσει. Αὐτός ὁ προσδοκώμενος ὀνομάζεται «δίκαιος βασιλεύς» καί νοσταλγεῖται ἔντονα ἡ ἐποχή του. «**ὦ! Νά μποροῦσα νά ζῶ μέχρι τήν μακαρία αὐτή ἡμέρα. Σ' αὐτόν θά προσέφερα τά ἀγαθά μου καί τήν ψυχή μου ὡς θυσία**», καταγράφεται στό ἱερό κείμενο τῶν Περσῶν, τήν Avesta.

Στούς ἀρχαίους Ἕλληνες. Ἀλλά ἐκεῖ, πού ἡ θεανθρώπινη προσδοκία ἐκδηλώνεται μέ ἔντονη ἐνάργεια εἶναι στόν ἀρχαῖο ἐλληνικό κόσμο. Σ' αὐτούς ὁ ἀναζητούμενος Λυτρωτής θά ἐρχόταν ὡς Θεάνθρωπος σωτήρας, γιατί μ' αὐτό τόν τρόπο μπορεῖ νά γίνει γνωστός ὁ Θεός ἀπό τόν ἄνθρωπο: δηλ. μέ τήν πραγματική ἐνανθρώπησή Του καί τήν αὐτοαποκάλυψή Του. Ἔτσι στόν **Αἰσχύλο** (Προμηθεῆς Δεσμώτης): ὁ Προμηθεῆς, ἐπειδή ἐπαναστάτησε κατά τῆς κυριαρχίας τοῦ Δία, ἀμάρτησε καί ἐπομένως ὀφείλει νά τιμωρηθεῖ, ὅποτε καταδικάζεται στήν τρομερή τιμωρία τῆς προσπασσάλωσής του στόν βράχο. Ἀπό αὐτή τήν τραγική θέση ἐκφράζει τήν ἐλπίδα, ὅτι θά συγχωρηθεῖ, ἐπειδή ὁ Θεός εἶναι δίκαιος μέν, ἀλλά καί «μαλακογνώμων». Μετά προλέγει ὅτι ὁ λυτρωτής του θά εἶναι **τό παιδί,** τό ὁποῖο θά γεννηθεῖ ἀπό τήν παρθένα Ἴω καί τόν Θεό. Θά εἶναι υἱός Θεοῦ καί υἱός παρθένου. Καί ὁ Ἑρμῆς προλέγει στόν Προμηθεῆ: Τέρμα στόν πόνο αὐτό μήν καρτερεῖς,

πρίν κάποιος Θεός τις συμφορές σου νά σηκώσει
καί στόν ἀνήλιαγο Ἄδη ἀντί γιά σένα

στούς ἄφεγγους κατέβει τοῦ Ταρτάρου βυθοῦς (στ. 1026 ἐπ.).

Καί ὁ μακαριστός καθηγητής μας **Λεωνίδας Φιλιππίδης** σημειώνει σ' αὐτό τό σημεῖο: «Ἄρκεῖ ἡ ἀπλή ἀντιπαραβολή τῆς μεγαλειώδους αὐτῆς εἰκόνας καί προρρήσεως πρὸς τό **53^ο κεφάλαιο τοῦ Ἡσαΐα**, γιά νά μείνει ἐκπληκτος κάποιος ἀπό τό θάμβος τῆς θείας Πρόνοιας, πού κυβερνᾷ τὰ πάντα, ἡ ὁποία μέ τόσο θαυμαστό τρόπο προεξαγγέλλει τὰ θαυμάσια τῆς λύτρωσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεάνθρωπο Λυτρωτή».

Στήν ἐποχή τοῦ **Σωκράτη** ἡ ἔντονη αὐτή θεανθρώπινη προσδοκία προβάλλει ἀκόμη πιό ἐναργῆς, συγχρόνως ὅμως καί πιό πλήρης. Ὁ ἴδιος ὁ Σωκράτης στήν ἀπολογία του λέγει στούς δικαστές του: «Τήν ὑπόλοιπη ζωή σας θά τήν περάσετε στόν πνευματικό λήθαργο, ἐάν ὁ **Θεός** δέν στείλει κάποιον ἄλλον πρὸς ἐσάς, φροντίζοντας γιά σάς» (Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους 18. 31 Α).

Ἄν καί ὁ προσδοκώμενος θά εἶναι θεόπεμπτος, καί θά ἐγκαινιάσει περίοδο ἀφύπνισης καί ἐγρήγορησης, ὅμως θά θεωρηθεῖ ἀπό τούς ἀνθρώπους ἄδικος καί θά ὑποστεῖ ταπεινώσεις, ἐξευτελισμούς καί μαρτυρικό θάνατο μέ **ἀνασκολοπισμό, ἥτοι θά καρφωθεῖ πάνω σέ ψηλό ξύλο. Τό συγκεκριμένο κείμενο τοῦ Πλάτωνος** μᾶς ὑπενθυμίζει τίς παραστατικές προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐου (κεφ. 40 ἐ.), ἔχει δέ ὡς ἐξῆς: «Ἄς τόν ἀπογυμνώσουμε λοιπόν ἀπό ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκτός ἀπό τήν δικαιοσύνη... ἔτσι χωρίς νά ἔχει κάμει ποτέ τήν παραμικρή ἀδικία, ἄς τόν θεωροῦν γιά τόν χειρότερο κακοῦργο...Καί ἔτσι συμπεριφερόμενος ὁ δίκαιος θά μαστιγωθεῖ, θά στρεβλωθεῖ, θά ριχτεῖ στίς φυλακές, θά τυφλωθεῖ μέ πυρωμένο σίδηρο, καί τελευταῖα, ἀφοῦ περάσει ἀπ' ὅλα τὰ βασανιστήρια, θά ἀνασκολοπιστεῖ» (Πλάτωνος, Πολιτεία Β' IV-V, 361-362 Α).

Ἡ ἀρχαία Χριστιανική Γραμματεία θεώρησε αὐτό τό χωρίο σαφῶς μεσσιανικό. Σχολιάζοντας ὁ **Κλήμης Ἀλεξανδρείας** τό παραπάνω κείμενο γράφει: «Τί δέ; δέν λέει παραπλήσια καί ἡ Γραφή; Ἄς ἀπομακρύνουμε ἀπό μᾶς τόν Δίκαιο, γιατί μᾶς εἶναι δύσχρηστος». Ὁ **Πλάτων** προφητεύοντας, ὄχι μόνο τήν σωτήρια οἰκονομία, στό δεύτερο (βιβλίο) τῆς Πολιτείας λέγει τὰ ἐξῆς: «Καί ἔτσι συμπεριφερόμενος ὁ **Δίκαιος** θά μαστιγωθεῖ, θά στρεβλωθεῖ, θά ριχτεῖ στίς φυλακές, θά τυφλωθεῖ μέ πυρωμένο σίδηρο καί τελευταῖα, ἀφοῦ περάσει ὅλα τὰ βασανιστήρια, θά ἀνασκολοπισθεῖ (=παλουκωθεῖ)» (Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωματεῖς 5,14. PG 9,164 Β).

Καταπληκτική είναι και η συνομιλία μεταξύ του **Σωκράτη και του μαθητή του Άλκιβιάδη** με θέμα την προσευχή (Πλάτων, Άλκιβιάδης δεύτερος, XIII-XIV, 150 D ε.). Εκεί ο Σωκράτης αναπτύσσει τις εξής αλήθειες: **α)** Ότι οι προσευχόμενοι δεν γνωρίζουν ποιο είναι το πραγματικό τους συμφέρον... (πρβλ. «πρός το συμφέρον ποιήσον», Παρακλητικός Κανόνας στην Παναγία) , **β)** η προσευχή είναι **άναποτελεσματική** όταν η υλική θυσία δεν προσφέρεται από ψυχή εύσεβη και δίκαιη...(πρβλ. «Εάν οὖν προσφέρης τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τί κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπαγε διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τότε ἔλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου»), **γ)** η διατήρηση της προσευχῆς ἐπικοινωνία με τὸν Θεὸ δὲν εἶναι τόσο εὐκολη, ὅσο φαίνεται καὶ δὲν εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ σφάλματα καὶ κινδύνους, γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι πάντοτε ἀποτελεσματική. Ἀπὸ αὐτὰ συνάγει ὁ Σωκράτης ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ περιμένει κανεὶς, μέχρι νὰ φθάσει ὁ καιρὸς νὰ διδαχθεῖ ἀπὸ κάποιον πῶς πρέπει νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὅταν ὁ **Άλκιβιάδης** τὸν ρωτᾷ πότε θὰ ρθεῖ αὐτὸς ὁ χρόνος καὶ ποιὸς θὰ τὰ διδάξει, ὁ Σωκράτης ἀπαντᾷ: **«Αὐτὸς ὁ ὁποῖος φροντίζει καὶ γιὰ σένα»**. Ἀποτέλεσμα τῆς συζήτησης ἦταν νὰ ἀναβάλλει ὁ Άλκιβιάδης τὴν θυσία, ὁμολογώντας ὅτι θὰ ἔλθει ἐκεῖνος πού θὰ τὸν διδάξει «πῶς πρέπει νὰ προσεύχεται» καὶ θὰ ρθεῖ «ὄχι μετὰ ἀπὸ πολὺ χρόνο». Γι' αὐτὸ δικαιολογημένα ἀναφωνεῖ ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρείας: «Δὲν νομίζω ὅτι μποροῦσε ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας σαφέστερα νὰ ἐπικυρωθεῖ ὁ Σωτήρας μας» (Στρωματεῖς 5, 13, PG 9,125 B).

Στοὺς Ρωμαίους καὶ γενικότερα στοὺς Λαοὺς τῆς Δύσης ἡ προσδοκία τοῦ Σωτήρα-Λυτρωτῆ ἄφησε βαθειὰ ἴχνη. Αὐτοὶ ἐπεσήμαιναν ὅτι ὁ Λυτρωτῆς θὰ ἔλθει ἀπὸ τὴν Ἀνατολή... Ὁ Κικέρων ἀναφερόμενος στοὺς ἀρχαίους σιβυλλικοὺς χρησμοὺς λέει, ὅτι σ' αὐτοὺς γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἔλευση ἑνὸς βασιλιά, πού ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν ὅλοι, γιὰ νὰ σωθοῦν, καὶ ὅτι θὰ ἔλθει μιά ἐποχή, πού θὰ κυβερνᾷ παντοῦ ἕνας διδάσκαλος καὶ κυρίαρχος, ὁ Θεός. Καὶ ἄλλοῦ θὰ τονίσει, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ἀδύνατο νὰ κατέβει ὁ Θεός ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ὁ Ὁποῖος θὰ ἐπισκεφθεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ θὰ συναναστραφεῖ με αὐτοὺς ὡς Θεάνθρωπος, γι' αὐτὸ καὶ ἐρωτᾷ: «Ἐάν τοῦτο ὑπάρχει στὰ βιβλία, **διὰ ποιὸν ἄνθρωπο καὶ πρὸς ποιὸν χρόνο ὑπάρχει;**». Καὶ σχολιάζεται ἀπὸ τὸν μακαριστὸ καθηγητῆ Φιλιππίδη, τὸ παραπάνω ἐρώτημα τοῦ Κικέρωνος: «Δὲν εἶναι προφανές ὅτι τὴν ἀπάντηση ... τὴν

ἔδωσε ὁ Πιλάτος, ὅταν δεικνύοντας τὸν Ἰησοῦ εἶπε, «**Ἴδε ὁ Ἄνθρωπος**», καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μὲ ὅσα ἔγραψε, ὅτι δηλ. τοῦτο ἐγένε «**ὅταν ἦλθε ὁ καιρὸς πού εἶχε καθορίσει ὁ Θεός**»;

Ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς **Βιργίλιος**, στὶς «Ἐκλογές» του (41 π.Χ.) διακηρύσσει, ὅτι φθάνει ἡ παραδεισιακὴ κατάσταση (τὰ Κρόνεια βασιλεία), γιατί ἐρχεται ἡ μεγάλη τάξη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ. Ανατέλλει νέα γενεὰ μὲ τὴ γέννηση κάποιου Παιδιοῦ. Ἔρχεται ὁ Βασιλιάς Ἀπόλλων, ὁ Θεὸς τοῦ Φωτός καὶ τῆς δικαιοσύνης. Τὸν ὀνομάζει «μεγάλο βλαστὸ τοῦ Διός», δηλ. γιὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοῦ. Προφητικά μάλιστα προσφωνεῖ τὸ Παιδί αὐτό, πού τὸ βλέπει νὰ χαμογελᾷ στὴ Μητέρα Του:

«Ἐλα λοιπὸν πρὸς τίς μεγάλες τιμές, πολῦτιμε Υἱέ τοῦ Θεοῦ, Μεγάλε Υἱέ τοῦ Ὑψίστου, ὅσον οὐπω φθάνει ἡ ἐποχὴ. Ρίξε τὸ βλέμμα Σου στὴν ἀνθρωπότητα, πού κλονίζεται ἀπὸ τὸ βᾶρος τῆς δυστυχίας, τὸ ὁποῖο τὴν ἐκύρτωσε... ρίξε τὸ βλέμμα Σου (καὶ δές) πὼς τὰ πάντα σκιρτοῦν γιὰ τὴν ἐποχὴ, ἡ ὁποία ὅσον οὐπω φθάνει».

Εἶναι μάλιστα χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ **Μ. Κωνσταντῖνος** σὲ λόγῳ του πρὸς τοὺς Πατέρες τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀναφέρθηκε ἀκριβῶς σ' αὐτὴ τὴν 4^η Ἐκλογὴ τοῦ Βιργιλίου καὶ τὴν ἐρμήνευσε χριστολογικά ὡς μεσσιανικὴ πρόρρηση.

Συντομότερη, ἀλλὰ ἐξίσου ἐντονη ἐπίκληση πρὸς τὸν Θεὸ τοῦ Φωτός ἀπευθύνει καὶ ὁ **Ὁράτιος** (α' αἰ. π.Χ.) καὶ ἡ ὁποία ἐκφράζει τὴν νοσταλγία γιὰ ἐξαγνισμό καὶ λύτρωση.

«Ποιὸν ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ἐπικαλεστεῖ ὁ λαὸς τώρα, πού καταρρέει ἡ αὐτοκρατορία; ...

Σέ ποιὸν θὰ παραδώσει ὁ Ζεὺς (=Ὑψιστος Θεός) τὴν ἀσέβεια τῆς χώρας γιὰ νὰ ἐξαγνιστεῖ; Ἐπιτέλους δεόμεθα, μάντη Ἀπόλλωνα, ἄς ἔλθεις, περιβεβλημένος μὲ νεφέλη τοὺς ὠμούς σου, πού λάμπουν».

Περίμενε δηλ. καὶ ὁ Ὁράτιος Ἐκεῖνον, πού θὰ εἶναι τὸ Φῶς καὶ ὁ Σωτήρας τῆς καταρρέουσας ἀπὸ τὸ βᾶρος τῶν ἁμαρτιῶν ἀνθρωπότητας.

Ὁλόκληρη, λοιπὸν, ἡ ἀνθρωπότητα περίμενε...Περίμενε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ δεχθεῖ ὅ,τι δὲν κατάφερε νὰ κερδήσει μὲ τὸν προσωπικὸ ἀγῶνα, τὸν χαμένο παράδεισο, τὴν λύτρωση, τὴν σωτηρία... Καὶ ὅταν αὐτὴ ἡ προσδοκία ἔφθασε στὸ ἀποκορύφωμά της, ὅταν δηλ. «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ

νόμον έξαγοράση, ἵνα τήν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. 4, 4-5). Καί ὁ Λυτρωτής ἦλθε! Γεννήθηκε ἀπό τήν Παρθένο Μαρία στήν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας, καί ἡ ζωή, ἡ διδασκαλία, τὸ τέλος τῆς ἐπιγῆς ζωῆς Του, ἐκπληρώθηκαν, ὅπως οἱ προφητεῖες εἶχαν γράψει, τόσο στήν Παλαιά Διαθήκη, ὅσο καί στά ἱερά κείμενα ὄλων τῶν ἀρχαίων Λαῶν.

Ἐνῶ ὁμως ὁ «Λόγος σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καί ἐθεασάμεθα τήν δόξαν Αὐτοῦ»(Ιω. 1,14), συσπειρώθηκαν ἤδη ἀπό τή στιγμὴ τῆς γέννησής Του οἱ δαιμονικὲς δυνάμεις τοῦ κόσμου ἐναντίον Του. Καί πότε ὡς Γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι, πότε ὡς ψευδοσοφοί, πότε ὡς τυραννικοὶ κυρίαρχοι τῶν Λαῶν, ἐσπειραν στήν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων τήν πλάνη καί τήν ἀμφιβολία μέ συνέπεια 2000 χρόνια τώρα νά μένει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀνθρωπότητος χωρὶς Λύτρωση καί Λυτρωτὴ. Ἀκοῦνε τὸ λυτρωτικὸ μῆνυμα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ-Λόγου χωρὶς ὁμως νά ἀνακαινίζεται ἡ ὑπαρξὴ τους. Δυστυχῶς οἱ μεσσιανικὲς προσδοκίες ἔχουν ἐγκλωβοστεῖ στήν γήινη πραγματικότητα, λατρεύοντας τήν «κτίση ἀντὶ τὸν κτίσαντα», καί τὸν χρυσὸ ἀντὶ τὸν Χριστό. Ἐτσι 2000 χρόνια καί πλέον ὁ σαρκωμένος θεῖος Λόγος προσκαλεῖ καί προσφέρει τὸ σωτήριο μῆνυμά Του, ἀλλὰ οἱ πολλοὶ ἐξακολουθοῦν νά μένουν γυμνοὶ καί πεινασμένοι στήν παγωνιά τοῦ ὑπαρκτικοῦ χάους, καί τῆς τραγικῆς διαίρεσης καί αὐτοκαταστροφῆς.

Ὅταν λοιπὸν παραπονιόμαστε γιὰ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου, τίς ἀσχήμιες καί τὰ σκάνδαλά του, μὴν ἀναζητοῦμε τὸ κακὸ κάπου ἄλλοῦ, ἀλλὰ ἄς τὸ ἐντοπίζουμε μέσα μας , στὸν ἴδιο μας τὸν ἑαυτὸ. Καί εἶναι διαπιστωμένο, ὅτι ὅσο περισσότερο Χριστὸ ἔχουμε μέσα μας τόσο πῶς ἅγιος γίνεται ὁ κόσμος μας, τόσο περισσότερὴ ἀγάπη καί ἀδελφοσύνη κυριαρχεῖ στὸν κόσμο. Τὸ «πνευματικὸ ἰατρεῖο» ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θεμελιώθηκε ἀπὸ Ἐκεῖνον καί μᾶς περιμένει... Τὰ ἱερα Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, ἰδιαίτερα ἡ Ἐξομολόγηση-Μετάνοια, ὡς «λουτρὸ τῆς ψυχῆς» καί ἡ Θεία Κοινωνία «τὸ φάρμακο τῆς ἀθανασίας» καί τὸ «ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν», μᾶς καθιστοῦν «σύσσωμους καί σύναιμους Χριστοῦ». Ὁ Τριαδικὸς μας Θεός, ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, γιὰ τήν σωτηρία-θέωσὴ μᾶς πρόσφερε τὸ πᾶν. Σέ μᾶς «μικρὸν τι ἀφῆκε», νά Τοῦ προσφέρουμε τήν ἄδολη ἀγάπη μας, ὡς ἀνακούφιση τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου μας. Αὐτὸ τὸ «μικρὸν» ζητᾶ ἀπὸ ἐμᾶς Ἐκεῖνος , πού σαρκώθηκε καί θυσιάστηκε ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας». Τότε ὁμως πραγματώνεται καί ἡ δικὴ μας σωτηριώδης ἀναγέννηση, πού εὐχομαί ὅλοι νά τήν ἐπιτύχουμε.